

TYT-AYT ÖSYM SIK KULLANILAN FELSEFE KAVRAMLARI

A POSTERİORİ	A PRİORİ	AGNOSTİZM	AHLAK YASASI	AHLAKİ EYLEM	ANALİTİK FELSEFE
Deneyden sonra onun ürünü olarak ortaya çıkan bilgi	Her türlü tecrübeden önce yalnız akla dayanılarak kabuk olunan bilgi	Bilinmezcilik. Tanrının varlığının ya da yokluğunun bilinemeyeceği	Herkesin davranışlarını yönlendiren düzenleyen ve sınırlayan genel kurallar	Ahlaki bir değere uygun düşen eyleme ahlaki eylem denir	Çözümleyici dil felsefesi

ATOMİZM (YENİ MADDECİLİK)	BİLGİ	DEİZİM	DETERMİNİZM	DOGMATİZM
Felsefede tüm maddelerin daha küçük parçalara ayıramayacak yapıtaşlarından oluştuğunu iddia eden teori	Özne ile nesnenin etkileşimi sonucu elde edilen ürün	Tanrının varlığını kabul eden ancak dinlerin varlığını reddeden görüş	İnsan eylemlerini bir sebep - sonuç ilişkisinde eylem ve özgür değildir diyerek tanımlayan görüş	A priori ilkeler, çeşitli öğretiler ve asla değişmeyeceği kabul edilen mutlak değerleri kabul eden, bu bilgilerin mutlak hakikat olduğunu, inceleme, tartışma yahut araştırmaya ihtiyacın olmadığını savunan anlayış. Bu tür savlara, öğretilere ve inançlara ise dogma veya nas denir

ANARŞİZM	APAÇIKLIK	ARİSTOCULUK	AŞKIN	ATEİZM
Toplumsal otoritenin tahakkümün erkin ve hiyerarşinin tüm biçimlerini bertaraf etmeyi savunan çeşitli politik felsefeleri ve toplumsal ideolojileri tanımlayan terim	Bir bilginin hem açık hem de seçik netlikte belirgin olması	Hristiyan felsefesinde dinsel dogmaları Aristoteles'in görüşleriyle açıklama	Görünüş ve olayların arkasında ve üstünde devamlı olan cevherlerin varlığını iddia eden görüş	Tanrının varlığını inkar eden görüş

DOĞRULUK	DÜALİZM	DÜŞÜNSEL VARLIK	EGOİZM	EGZİSTANSİYALİZM
Bir bilginin nesnesi ile uyuşmasına doğruluk o bilgiye de doğru bilgi denir	Varlığın temelinde iki öge Ruh ve Maddenin yer olduğunu savunan görüş	İnsan zihnine bağımlı yani düşüncede var olan varlıklara denir	Bencillik. Kişinin kendi çıkarlarını aşırı derecede gözetme eğiliminden oluşan bir karakter özelliğidir.	Felsefi düşüncenin salt düşünen özne ile değil eyleyen, duyumsayan, yaşayan bir birey olarak insan öznesi ile başladığı inancını paylaşan belli başlı Avrupalı filozofların[4] çalışmalarına karşılık gelen terim.

EKLEKTİK	EMİRİK	EMPRİZM	ENTÜİSYONİZM	EPİSTEMOLOJİ
Çeşitli görüşlerden sistemlerden alıntılar yaparak yeni bir sistem oluşturma	Deney ve gözlem yoluyla elde edilmiş bilgi	Deneycilik, empirizm veya ampirizm , bilginin duyumlar sayesinde ve deneyimle kazanılabileceğini öne süren görüştür.	Sezgicilik ya da entüisyonizm , felsefi bir kavram olarak sezgiye akıl, zihin ve soyut düşünme karşısında hem öncelik hem de üstünlük tanıyan felsefe akımıdır.	Bilgi Felsefesi. Epistemoloji, felsefenin etik, mantık ve metafizikle birlikte dört ana dalından biri olarak kabul edilir.

ESTETİK HAZ	ESTETİK TAVIR	ESTETİK YARGI	ESTETİK	ETİK
Bir öznenin estetik bir tavırla estetik nesneye yaklaşması sonucunda duyduğu estetik heyecan veya duygu	Sanatla uğraşan ve ondan anlayan kişinin sanat eserine karşı gösterdiği tavır	Öznenin sanat eseri hakkında güzel veya hoş olduğu yönünde bir yargıda bulunması	Sanatta güzellik anlayışı. Estetik, güzel duygu ya da bedii , güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan[1] felsefe dalıdır.	Ahlak Felsefesi. Etik veya ahlak felsefesi , doğru davranışlarda bulunmak, iyi bir insan olmak ve insani değerler hakkında düşünme pratiğidir.

EVRENSEL	FATALİZM (KADERCİLİK)	FÜTÜRİZM	FELSEFE	FENOMENOLOJİ
Evrenin bütününe yayılan evrenin bütünü ve evrendeki her şey için geçerli olan	Her şey önceden doğaüstü bir güç tarafından belirlenmiştir. Kadercilik, tüm eylemlerin ya da olayların evrendeki yasaların boyunduruğunda olduğunu vurgulayan bir felsefi öğretimidir.	Fütürizm (Gelecekçilik), 20. yüzyılın başlarında (özellikle 1909 ile 1920 arasında) İtalya'da ortaya çıkmış, modern sanat ve toplumsal hareketlerin akımıdır.	Felsefe veya düşünbilim; sorular bakımından evrensel, cevaplar bakımından ise öznel olan; kesinliği bulunmayan, bireysel ve toplumsal birçok işleve sahip, sistemli, tutarlı ve refleksif bir uğraşlar bütünüdür.	Görüngü bilimi

FİDEİZM	FİLOZOF	GERÇEK VARLIK	GERÇEKLİK	HEDONİZM
Bilgiyi ilahi vahye ve imana dayandıran felsefi görüş	Bilgiyi arayan felsefeyle uğraşan kişi	İnsan zihninden bağımsız dış dünyada bulunan nesneler	Düşünce bağımsız var olan nesne	Hazcılık

İÇKİN	İDEA	İDEALİZM	İNDETERMİNİZM	İNNEİZM
Varlığın içinde bulunan onun yapısına karışmış olması	Değişmeyen öz, eşyanın ilk örnekleri zaman ve mekan ötesinde kendiliğinden var olan asıl hakikat	Varlığın düşünceden ibaret olduğunu savunan görüş.	İnsanın ahlaki eylemlerinde özgür olması insan iradesinin her zaman neden-sonuç zincirine bağlı olarak çalışmadığını ileri süren görüştür. İndeterminizm, insan iradesinin özgür olduğunu savunmaktadır.	Doğuştancılık. İnsan zihninde yaratıcı tarafından doğuştan konulmuş bir takım bilgiler olduğunu ve bilginin doğuştan var olduğunu öne süren doktrin

İSRAKİZM	KAPİTALİZM	KARTEZTEN DÜŞÜNCE	KOMÜNİZM	KOZMOLOJİ
Işıkçılık Sihabeddin Sühreverdi tarafından kurulmuş olan bir İslam Felsefesi ekolüdür	Sınırlı olarak şahsi teşebbüse ve mülkiyete müsaade eden kazanç rekabet ve rasyonellik ilkesine dayanan genelde çok değişik özellikler arz eden ekonomik görüş	Descartes'ın fizik ve metafiziği kesin olarak ayırdığı düalist felsefesidir.	Eşitliğe dayalı yönetim biçimi	Evreni idare eden genel kanunları araştıran ilim

KRİTİSİZM	LİBERALİZM	LİBERTANYANİZM ÖZGÜRLÜKÇÜLÜK	LOGOS	MATERYALİZM
Bilgi edinme sürecinde hem akıl hem de deneyimin rolünü vurgulayan bir felsefi yaklaşımdır. Immanuel Kant tarafından geliştirilen bu akım, rasyonalizm ve empirizmi birleştirerek bilginin sınırlarını ve koşullarını ele alır	Bireysel özgürlük üzerine kurulan bir siyasi felsefe veya dünya görüşüdür.	Özgürlüğün ve özgürlüğün bileşenlerinin siyaset içerisinde en önemli değer olduğuna inanan bir siyaset felsefesidir. Liberteryen felsefeye göre insanlar özgür olduğunda herkes için daha güvenli, daha iyi ve daha adil bir dünya yaratılabilir.	Yunancada duyguları kavrama anlamındaki pathos sözcüğünün karşıt anlamı olan us ile kavrama anlamındadır. Herakleitos'un varlık anlayışının temelinde yer alan ve başka bir dile çevrilemeyen logos sözcüğü söz, düşünme, akıl, oran, ölçü gibi çok anlamlı bir sözcüktür.	Evreni idare eden genel kanunları araştıran ilim

MEŞRUIYET	MEŞŞAİYE	METAFİZİK	MİSTİSİZM	MONİZM
Sosyal bilimlerde meşruiyet, bir eylemin, sürecin veya ideolojinin belirli bir toplumdaki normlara ve değerlere bağlılığıyla meşru hale geldiği süreci ifade eder.	Meşşailik ya da <i>Meşşai okulu</i> , İslam felsefesi içinde doğa felsefesinin etkisinden sonra başlayan rasyonalist felsefe eğiliminin sistemli hale gelmesinden oluşan okul anlaşılır.	Metafizik ya da doğa ötesi , felsefenin bir dalıdır. İlk felsefeciler tarafından, "fizik bilimlerinin ötesinde olan" anlamına gelen "metafizik" sözcüğü ile felsefeye kazandırılmıştır.	Mistisizm , halk arasında Tanrı ya da Mutlak ile bir olmak olarak bilinir, ancak dini ya da manevi bir anlam verilen her türlü vecdi ya da değişmiş bilinç durumunu ifade edebilir	Monizm ya da bircilik , her şeyin bir tek zorunluluğun, ilkenin, madde ve enerjiden olduğunu iddia eden veya tek bir tözden kaynaklandığını savunan felsefi görüş.

MONOTEİZM	NİHİLİZM	NOUS	OBJEKTİF	OLUŞÇULUK
Monoteizm veya tek tanrıcılık , tek bir tanrının varlığına ya da Tanrı'nın birliğine duyulan inanç olarak tanımlanır.	Nihilizm , evrenin ve insan yaşamının özünde herhangi bir anlam taşımadığını savunan bir felsefi yaklaşımdır. Ancak bu, her türlü anlam ve değerlerin tamamen reddi gerektiği anlamına gelmez. Nihilizme göre, toplumsal, ahlaki ve kültürel değerler insan yapımıdır ve mutlak bir gerçeklik taşımaz.	Nous , oluşu gerçekleştiren doğasal devim, doğasal hareket demektir.	Yunancada duyguları kavrama anlamındaki pathos sözcüğünün karşıt anlamı olan us ile kavrama anlamındadır. Herakleitos'un varlık anlayışının temelinde yer alan ve başka bir dile çevrilemeyen logos sözcüğü söz, düşünme, akıl, oran, ölçü gibi çok anlamlı bir sözcüktür.	Evreni idare eden genel kanunları araştıran ilim

ONTOLOJİ	OTODETERMİNİZM	ÖZ	PANTEİZM	PARADİGMA
Ontoloji , varlık felsefesi ya da varlıkbilim , temel sorunu varlık olan felsefi disiplin	Otodeterminizm için insan davranışını belirleyen, etkileyen bir takım etkenler var olsa da özgürlük , kişisel olarak elde edilebilir.	Felsefede varlığın aslını kuran temel özellik, bir şeyin bireysel ve gerçek olan kendine özgü biçimi.	Panteizm ya da tüm tanrıcılık , her şeyi kapsayan içkin bir Tanrı'nın,[1] Evren'in ya da doğanın Tanrı ile aynı olduğu görüşüdür	Doğayı ve varlığı açıklamak için kullanılan ortak bilimsel bakış açısı

PATRİSTİK FELSEFE	PLÜRALİZM	POLİTEİZM	POZİTİVİZM	PRAGMATİZM
Patristik felsefe ya da patroloji , Hristiyanlık inancının dogmalarını filozofların “ saldırılarına ” karşı korumak için geliştirilen felsefi sisteme verilen addır. Patristik felsefe dönemi, kilise babalarının felsefesinin dönemidir.	Pluralizm veya Çoğulculuk , birçok mutlak ilke, güç, enerji veya madde kabul eden teori veya sistemleri tanımlar. Farklı konularda, bu (aynı) temelden hareket eden çeşitli kullanımları vardır.	Çoktanrıcılık ya da Politeizm , politeizm sözlük anlamıyla birden çok tanrıya inanmak, tapınmak manalarına gelmektedir.	Pozitivizm veya olguculuk ; Auguste Comte 'un başını çektiği, doğru bilginin yalnızca bilimsel bilgi olduğu, doğru bilgiye ise yalnızca ampirizm (deneycilik) ile ulaşılabileceğini ve bu bilginin kendisinin deneysel olmadığını savunan düşünce akımıdır	Pragmatizm , felsefede ; uygulayıcılık, uygulamacılık, pragmacılık, fiiliyye, faydacılık, yararcılık gerçeğe ve eyleme yönelik olan, pratik sonuçlara yönelik düşünme temelleri üzerine kurulmuş olan felsefi akımdır

RASYONALİZM	REALİZM	RÖLATİVİZM	SANAT ESERİ	SENSUALİZM
Akılcılık; usçuluk veya rasyonalizm olarak da adlandırılan, bilginin doğruluğunun duyum ve deneyimde değil, düşüncede ve zihinde temellendirilebileceğini öne süren felsefi görüş.	Realizm ya da gerçekçilik, felsefede insan zihninden bağımsız bir gerçekliğin var olduğunu savunan felsefi öğretimidir. Başka bir deyişle realizm, varlığın, insan bilincinden bağımsız ve nesnel olarak varolmakta bulunduğunu ileri sürenlerin anlayışıdır	Görecilik ya da rölativizm, felsefe tarihinde sürekli gündemde yer almış olan bir yönelim biçimidir. Felsefenin alt bölümlerinden epistemoloji ve etik alanlarında göreceli yaklaşımlar özellikle etkili olmuştur.	Sanat eseri, insanın duyularına hitap eden, öncelikli olarak amacı estetik haz uyandırmak olan, çeşitli malzemeler ile sanatçı tarafından meydana getirilen özgün üründür.	Sansüalizm ya da Duyumculuk bilginin duyumdan geldiğini ileri süren öğretilerin genel adıdır. Bu öğreti, zihnin bir tabula rasa (boş bir kağıt) olarak görülmesinin sonucunda ortaya çıkar.

SEPTİZİZM	SOSYALİZM	SPIRİTÜALİZM	SUBJEKTİF ÖZNEL	TEİZM
Kuşkuculuk, septisizm, skeptisizm veya şüphecilik, her tür bilgi savını kuşkuyla karşılayan, bunların temellerini, etkilerini ve kesinliklerini irdeleyen, ayrıca aklın kesin bir bilgi elde edemeyeceğini, hakikate erişilse dahi sürekli ve tam bir kuşku içinde kalınacağını, "mutlak"a ulaşmanın mümkün olmadığını savunan felsefi görüştür.	Sosyalizm, sosyal ve ekonomik olarak toplumsal refahın, katılımcı bir demokrasiyle gerçekleşeceğini ve üretim araçlarının sahibinin topluma ait olduğunu savunan, ekonomik ve siyasi bir teoridir	Spiritüalizm, öte âlemcilik ya da tinselcilik terimi Latince "ruh" anlamına gelen "spiritus" sözcüğünün sıfatı "spiritualis" sözcüğünden türetilmiş olup ruhçuluk anlamında kullanılmaktadır. Türkçede <i>tinselcilik</i> olarak da adlandırılmaktadır.	Bir kişinin bireysel bakış açısını, hislerini, düşüncelerini ve algılarını ifade eder.	Teizm ya da tanrıçılık, tanrı veya tanrıların var olduğunu inancıdır

TEMELLENDİRME	TİN	TÖZ	TUTARLILIK	GEİST
Bir düşüncenin, yargının ya da önermenin doğruluğunu göstermek ve bu doğruluğun dayanakları ile gerekçelerini ortaya koymak için kullanılan yola, temellendirme denir.	Kimi fizikötesi düşünürlerinin, gerçeği ve evreni açıklamak yolunda her şeyin özü, temeli ya da yapıcısı olarak benimsedikleri madde olmayan varlık.	Töz ya da cevher , değişen yüklemlere desteklik eden değişmez gerçeklik; kendi kendisiyle, kendi kendisinde var olan anlamındaki felsefi kavram. Öznede değil, kendinde var olan. Bağımsızca kendi içinde var olan.	Tutarlılık , bir önermenin diğer önermelerle gerçeklik veya doğruluk açısından aynı niteliği taşıması durumudur	Hegel'e göre diyalektik yürüyüş sürecinin en üst basamağında Mutlak Tin ya da Zihin (Geist) vardır. Üç basamak Mutlak Tin'in kendini belli bir amaca göre ortaya çıkarmasıdır. Buna bir anlamda Mutlak Tin'in özgürleşme süreci denebilir.

TÜMEL UZLAŞIM	UYGUNLUK	ÜTOPYA	VİCDAN	YARAR
Herhangi bir bilgi üzerinden herkesin ya da çoğunluk kesimin aynı düşünce içerisinde birleşmesi tümel uzlaşım olarak bilinmektedir.	Özneyle yüklem ya da kimi dillerde görüldüğü üzere sıfatla adın, cins ve sayı yönünden birbirine uyması.	Ütopya ; aslında olmayan, tasarlanmış ideal toplum.	Vicdan ya da duyunc , kişinin kendi niyeti veya davranışları hakkında kendi ahlaki değerlerini temel alarak yaptıklarını veya yapacaklarını ölçüp biçtiği bir kişilik özelliğidir.	Arapça kökenli bir kelime olan fayda Türkçe yarar anlamına gelmektedir. İktisat ilmi açısından fayda, bireylerin bir mal veya hizmetin tüketiminden elde ettikleri haz, mutluluk, doyum, memnuniyet gibi kavramlar ile açıklanabilir.